

priznanju značaja i svojstva rimokatoličkih bogoslovnih učilišta u Zadru, Sarajevu, Senju, Đakovu, Mostaru, Makarskoj i Dubrovniku, od 1. lipnja 1944. Broj: CLII-1078-D. V. 1944. (Nar. Nov. 3. VI. 1944. broj 125). Taj je zakon posve kratak i sadrži samo četiri paragrafa:

§ 1. Rimokatolička bogoslovna učilišta i to: nadbiskupsko u Zadru, nadbiskupsko u Sarajevu, biskupsko u Senju, biskupsko u Đakovu, franjevačko u Sarajevu, franjevačko u Mostaru, franjevačko u Makarskoj, franjevačko u Dubrovniku i dominikansko u Dubrovniku, jesu crkvene škole, kojima se priznaje značaj javnosti i svojstva visoke škole.

§ 2. Rimokatolička bogoslovna učilišta, navedena u § 1., nose naslov: »Visoka bogoslovna škola«.

§ 3. Državni službenici, svršeni rimokatoličkih bogoslovnih učilišta, navedenih u § 1., s položenim izpitom zrelosti, svrstavaju se kao službenici s fakultetskom osposobom.

§ 4. Ova zakonska odredba zadobiva pravnu moć danom proglašenja u Narodnim novinama.

Kako se vidi cielo je pitanje dobro i povoljno riješeno, i sasvim u skladu s crkvenim propisima. Tom se zakonskom odredbom za državno područje priznaje ovo:

1. da su ova učilišta crkvene posebničke (privatne) škole, koje imaju pravo javnosti;

2. da ta učilišta nisu srednje škole, nego da su visoke škole i da spadaju u visokoškolsku nastavu;

3. da ta učilišta nisu bogoslovni fakulteti niti bogoslovskom fakultetu izjednačena, ali da se njihovim svršenicima (absolventima) priznaje pri imenovanju i promaknuću u državnoj službi fakultetska osposoba, pod uvjetom da su položili izpit zrelosti, koji je obća zakonska pretpostavka za fakultetsku osposobu;

4. ta se fakultetska osposoba priznaje i onim svršenicima, koji su te škole polazili i svršili i prije ovoga zakona.

Glede prielaza polaznika ovih škola na naš bogoslovni fakultet, te priznanja njihovih poljeća i ispita, nema odredbe, nego će dolaziti u obzir odredbe fakultetskog propisnika (izpor. § 80. Zakonske odredbe o Hrvatskom sveučilištu od 23. X. 1941.), da slušačima drugih visokih škola na njihovu molbu fakultetsko vieće od slučaja do slučaja odobrava upis i priznaje svršena poljeća i položene izpite.

DR. IVAN EVANĐELIST ŠARIĆ, NOVI ZAVJET

iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio. Sarajevo 1942. Svezak III.

Dr. Franjo Zagoda, sveuč. prof. u m.

Ugledni prevodilac prevodeći evanđelja sledi velikom većinom najrašireniji njemački pučki prievod Röscha O. C. Dosta je prisposoditi himne: »Magnificat«, »Benedictus« i »Nunc dimittis«. Gotovo se doslovno slažu: »Blaženi siromašni u duhu. Njihovo je kraljevstvo nebesko«. Rösch: »Selig die Armen im Geiste! Ihrer ist das Himmelreich.« »Blaženi žalostni. Oni će se

utješiti.« Rösch: »Selig die Trauernden! Sie werden getröstet werden.« Drugi prijevodi imadu prema Joüon: »car à eux appartient le royaume de cieux« ... »car il seront consolés«. Lagrange: »parce que« ... jer je njihovo kraljevstvo nesbesko i t. d.

Kako se previše poveo za Röschom, nalazimo i rečenica, koje izgledaju kao germanizmi. Tako u Mt 6, 5: »da upadnu ljudima u oči« Rösch: »um den Menschen in die Augen zu fallen.« Mislim, da je ljepše: »da ih ljudi vide«, Joüon: »pour être vus des hommes«. Lagrange: »afin d'être vus des hommes«. Lk 9, 7. Š.: »Herod je pao u nemir«. Rösch: »und geriet in Unruhe«. Mislim, da je ljepše »zbunio se«. Joüon: »Il ne savait que penser«. Jednako Lagrange. To odgovara i glagolu διαπορέω. Bauer: »In grosser Verlegenheit, Unsicherheit sein«. Vg. haesitabat zbunio se, smeo se, bio je nesiguran. Fillion: »Il était perplexe« nije znao, koje bi mišljenje puka o Isusu prihvatio.

Šarić je prihvatio osebina i dodatke Röschova prijevoda. Mt 12, 2: »Što je zabranjeno u subotu«. Rösch: »Was am Sabbat verboten ist.« Joüon, Crampon, Lagrange imadu prema izvorniku: ce qui n' pas permis«, što nije dopušteno.

Mt 15, 23. Š.: »On je ne udostoji nijednom rieči«. Rösch: »Er würdigte sie keines Wortes«. Lagrange prema izvorniku: »Mais il ne lui répondit pas un mot«, ali on joj ne odgovori ni rieči. Joüon: »Mais il ne lui répondit rien«, ali on joj ništa ne odgovori. I t. d.

Dodatci. Mt 12, 18. Š.: »I on će navješćivati pravdu među narodima«. Rösch: »Und er wird unter den Völkern das Recht verkünden«. Crampon, Joüon, Lagrange imadu prema izvorniku samo »aux nations«. »Il annoncera ... aux nations«. Pravdu javit će (navješćivat će) narodima.

Mt 26, 29. Š.: »Kad ga budem pio posve novoga«. Rösch: »da ich neues ganz mit euch trinke«. Crampon: »Je le boirai nouveau«, kad ga budem pio novoga.

Mt 26, 37. Š.: »Samo Petra i oba sina Zebedejeva uze sa sobom«. Rösch: »Nur Petrus ... nahm er mit sich«. Crampon, Joüon, Lagrange imadu: »ayant pris avec lui« bez »samo«, uzeši Petra.

Mt 27, 40. Š.: »Ti si htio hram razvaliti«. Rösch: »Du wolltest den Tempel (Gottes) niederreißen«. Joüon: »Toi qui démolis le temple«. Crampon: »Toi, qui détruis le temple«. Snøj: »Ti ki podiraš tempelj«. Lagrange: »Toi qui prétends détruire le temple«. Bolje bi odgovaralo originalu, kad je već uzeo dodatka, da ga je uvrstio u prez. kao Lagrange. Ti koji hoćeš razoriti, ὁ καταλύων τὸν ναόν.

Šarić je prema Röschu oslabio misao izvornika. Mk 7, 9: »Dobro razumijete ne osvrtni se na zakon Božji«. Rösch: »Trefflich versteht ihr es euch über das Gebot Gottes hinweg-

zusetzen«. Ali ἀθετεῖν znači ukidati, uništiti, oduzimati zakonsku moć. Joüon: »Vous avez bel et bien annulé«. Vi ste sasvim ukinuli. Crampon: »Vous savez anéantir«. Lagrange: Oui vraiment, vous enlevez toute autorité«.

Mk 8, 33. Š.: »Ti ne držiš s Bogom nego s ljudima«. Jednako Rösch: »Du hältst es nicht mit Gott sondern mit den Menschen«. Prievod ne iztiče dovoljno silu originala: *οὐ οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ*; Jer ti ne misliš što je Božje. Joüon: »car tes pensées ne sont pas celles de Dieu«. Crampon: »Car tes sentiments ne sont pas ceux de Dieu«. Jednako Lagrange cfr. Is 55, 8. 9.: »Non enim cogitationes meae cogitationes vestrae.« Petar ne prihvaća vječne osnove Božje o mucu Isusovoj. Langrange: »Il refusait donc d'entrer dans ses desseins pour lesquels il avait de l' antipathie.« On je odbijao, da prihvati njegove namjere, koje su mu bile odvratne.

Lk 1, 78. Š.: »Pohodio nas je iztok s visine.« Jednako Rösch: »hat uns heimgesucht der Aufgang aus der Höhe.« Ovdje ne znači ἀνατολή iztok, nego svjetlo ili sunce, koje dolazi s visine. Joüon »la lumière d'en haut.« Fillion: »le soleil levant«. Crampon: »soleil se levant sur l' horizon du monde, comme un soleil brillant.« Lagrange: C'est le soleil plutöt qu'un astre comme dans Mal 3, 20; Is 60, 1. 2. cfr. Iv 9, 1. Prije je to sunce nego li zvijezda.

Lk 8, 40. Š.: »Kad se vratio Isus, radosno ga primi mnoštvo naroda«. Jednako Rösch: »empfang ihn die Volksmenge mit Freuden.« Dodatak radosno je dobar, premda ga nemaju drugi prievodi. ἀποδέχομαι znači primati radosno ili dapače s poštovanjem. Langrange: »accuellir avec plaisir ou même avec déférence.«

Lk 10, 25 i na drugim mjestima νομικός prevodi Š. sa zakonodavac. Ali νομικός nije zakonodavac, nego učitelj zakona. zakonoznanac, docteur de la Loi, Gesetzeslehrer, legis peritus.

Iv 1, 15. Š.: »koi dolazi za mnom, preda mnom je« „ἐμπροσθέν μου γέγονεν“. Mislim, da bi bolje bilo: mene je pretekao ili prestigao. Sa γέγονεν označuje Iv dostojanstvo Isusovo, a sa εἶναι istobitnost Isusovu s Otcem nebeskim. Lagrange: »Chrysost. a très bien vu, que ce mot marquait le rang«. Prema tomu prevodi Joüon: »m' a dépassé«. Innitzer: »ist mir zugekommen.«

Iv 2, 8. Š.: »I nosite ravnateljju stola.« ἀρχιποικλινος nije ravnatelj stola, nego prvi sluga kod gozbe, koji je nadzirao poslugu. Lagrange: »Celui qui nous appellons le maître d' hôtel.« Prema tomu nadziratelj stola ili nadstolnik. Njega je birao domaćin, dok su gosti birali ravnatelja stola (magister bibendi, σμυποσιάρχης).

Iv 5, 39. Š.: »Iztražujte Pisma«. Bolje: Vi iztražujete Pisma. Lagrange: »Les modernes sont d' accord que ἐρευνᾶτε n'est point impératif, mais un indicatif«. Moderni se tumači slažu,

da *ἐρευνᾶτε* nije imperativ nego indikativ. Tillmann: »Das Wort ist nicht imperativisch als Aufforderung zum Schriftstudium zu verstehen.« Gospodin nije predbacio Židovima, da ne revnuju za Sv. Pismo. Oni su ga i te kako prekapali i iztraživali. Ali, na žalost, oni se drže slova zakona, a zabacuju duh, što pokazuje u svoj grozoti njihovo vladanje prema Kristu (cfr. Rim 10, 2).

Iv 5, 36. Š.: »Ja imam svjedočanstvo veće od Ivana«. Doslavno bi se moglo ovako prevesti. Ali ovdje se prisposoblja više svjedočanstvo Ivanovo i svjedočanstvo djela (Isusovih). Lagrange: »Mais la comparaison est plutôt entre le témoignage de Jean et celui des oeuvres.« Zato prevodi: »Mais j' ai un témoignage (plus grande) que (celui de) Jean.« Innitzer: »*μεῖζω τοῦ Ἰωάννου* steht für *μεῖζω τῆς Ἰωάννου*«. »Ich habe ein Zeugnis, das grösser ist als das des Johannes.« Ja imam svjedočanstvo veće od Ivanova. Joüon: »Le témoignage que j' ai est plus fort que celui de Jean.« Svjedočanstvo jače od Ivanova.

Iv 6, 61. Šarić kao i Rösch izostavio je »*ἐν ἑαυτῷ*« u sebi. Dodatak je znamenit. Ivan upozoruje, da je Gospodin sveznajući. Znade, ako mu i nitko nije saobćio, da mnogi učenici mrmrljaju. Zato imadu prevodioci ovaj dragocjeni dodatak k rieči *εἰδώς*. Vul. »*Sciens apud semetipsum*«. Joüon: »ayant connu intérieurement«. Crampon: »sachant en lui«. Jednako Lagrange. Innitzer: »von selbst wusste.«

Iv 8, 9. Š.: »Stadoše izlaziti počevši od starješina.« *πρεσβύτεροι* nisu starješine po dostojanstvu, nego vremenšiji, stariji, najstariji. Innitzer: »Die Bejährteren«, koji su bili sami griesima obterećeni i shvatili škakljivu situaciju, te zato se prvi udaljili. Joüon: »à commencer par les plus âgés. Jednako Lagrange.

Iv 8, 25. Š.: »Početak, koji vam i govorim.« U bilješki tvrdi: »Vulgata najbolje prevodi tako.« Nije izpravno. Knabenbauer: »Sensus non ex versione latina, sed ex graeco erudendus est.« Crampon, kako je upozorio, da je ovo mjesto vrlo teško (*très difficile*) i da se raznoliko tumači, kaže za prievod Vulgate: »Traduction qui ne peut se justifier grammaticalement et ne va pas très bien au contexte«. Prievod, koji se ne može opravdati gramatički i ne odgovara najbolje kontekstu. Jednako Lagrange: »Mais qui n' a pas de répondant en grec.« Prievod Vulg. nije dobar, jer u grčkom ne stoji *ἡ ἀρχή*, nego *τὴν ἀρχήν*, što treba uzeti adverbialno. Bauer: »*τὴν ἀρχήν* Jo 8, 25 ist wie die griech. Väter fast durchweg verstehen adv. gebr. = *δλως* überhaupt.« Zato i prevode adverbialno. Innitzer: »Was rede ich überhaupt noch zu euch.« Rösch: »Warum spreche ich überhaupt?« Zorell: »aut quid (cur) omnino vobis loquor?« Knabenbauer: »omnino cur etiam loquor vobis?« Čemu da vam ja uobće govorim? Mogli bismo i prevesti: »Svakako to, što

vam odavno govorim.« Zorell: »omnino id quod etiam loquor vobis — vel (sum) id quod ab initio loquor vobis,«

Iv 10, 29. Š.: »Otac moj, koji mi ih daje veći je od sviju.« Mnoga kritička izdanja ovako navode. Ali Merk priznaje, da mnogi ne maloga ugleda tumači i izdavači dopuštaju i drugu variantu: *ὁ δέδωκέν μοι πάντων μείζων ἔστιν*: quae a pluribus interpretibus et editoribus non mediocris nominis admittitur.« Vulg.: »quod dedit mihi, maius omnibus est.« Što mi daje Otac moj, veće je od svega. Premda bi po kritičkom načelu: »lectio difficilior praeferenda« trebalo ovu variantu prihvatiti, ipak je Merk napušta, jer je prva, koju je i Sarić uvrstio, jasnija. Naprotiv Lagrange s mnogim kritičarima drži, da je varijanta: *„ὅς δέδωκέν μοι πάντων μείζων ἔστιν“* zapravo izpravak prvotne *ὁ δέδωκέν μοι πάντων μείζων ἔστιν* u interesu jasnoće. »Mais le plupart des critiques objectent précisément à cette leçon d'être une correction dans l'intérêt de la clarté.« Ta i onako je po sebi jasno, da je Otac veći od sviju. Prema tomu prevodi: Mon Père, ce qu' il m' a donné est plus précieux que tout. Jednako Tillmann: »Was mein Vater mir gegeben hat, ist grösser als alles.« U bilježki naglašuje: »Die schwierigere Lesung, was meine Vater mir gegeben hat, verdient den Vorzug.« I Joüon: »Ce que mon Père m' a donné est plus grande que tout.« Zato je u bilježki trebalo dodati: Vulgata i mnogi ugledni kodeksi imaju ovaj redak ovako: »Što mi daje... veće je od svega.«

Iv 12, 6. Š.: »I nosio, što se metalo u nju.« *βασιάζειν* ne znači na ovom mjestu nositi, nego otimati, krasti. Bauer: »auf die Seite bringen, stehlen, unterschlagen.« Joüon: »Il derobait ce qu'on y mettait.« Jednako Lagrange. Rösch: »Was einkam, unterschlag.« Snoj: »ter je izmikal.«

Iv 19, 37. Š.: »Vidjet će, koga probodoše.« Nije *ὄν* nego *εἰς ὄν*. Zato i Vulg. prevodi: »Videbunt in quem transfixerunt.« »Vidjet će onoga, koga probodoše. Rösch: »Sie werden aufblicken zu dem.« Lagrange: »Ils verront celui.« Joüon: »Ils regarderont celui.« Bauer: »Sie werden auf den schauen.« Snoj: »Gledali bodo vanj.«

Rim 1, 18. Š.: »koji drže istinu u nepravdi.« *κατέχειν* ne znači ovdje držati, nego potlačiti, zarobiti, zaustavljati, ugušiti. Bardenhewer: »κατέχειν ist nicht besitzen, sondern niederhalten, nicht zur Geltung kommen und schliesslich ertöten.« Prema tomu prevodi: »durch Ungerechtigkeit niederhalten.« Jednako Rösch. Lagrange: »qui retiennent la vérité captive« koji zaslužuju (tlače) istinu.

Rim 1, 29. Š.: »bludnosti« nije kritički izpravna varijanta. Vulg. fornicatione. Zato treba staviti u zaporku. Rösch (Unzucht). Nezgodno je prepisivači uvrstili, jer su pregledali, da su teški griesi bludnosti već prije dovoljno iztaknuti, r. 24. 26. 27. (cfr. Cornely).

Rim 1, 31. Š.: »Neprimirljivi« ἀσποῦδοι absque foedere jednako nije izpravna. Možda se uvukla ta varijanta kao glosa rieči ἀσύνθετοι.

Rim 2, 21—23. Šteta, što nije Šarić zadržao formu pitanja, kao što ostali prievodi. Apostol daje svojem govoru novi pravac, da kratkim pitanjima, koja djeluju kao udarci, što oštrije šiba protuslovno vladanje Židova (um desto schärfer das widersprechende Verhalten der Juden zu geisseln. Bardenhewer l. c.).

Rim 3, 9. Š.: »Jer prije iskazasmo.« προαιτέομαι ne znači izkazati, nego optužiti. Bauer: »vorher beschuldigten, die Anklage erhoben.«

Rim 3, 19. Š.: »i sav svijet da bude podvrgnut Bogu.« Vulg.: »et subditus fiat omnis mundus Deo«. Nije podpuni smisao izvornika. Treba dodati, da bude podvrgnut pravdi Božjoj, ili da bude krivac pred Bogom. Lagrange: »que le monde entier soit sous le coup de la justice de Dieu.« Bardenhewer: »vor Gott der Strafe verfall«. Rösch: »und alle Welt dem Gerichte Gottes unterworfen sein.« ὑπόδικος znači onoga, koji je na sudu izgubio parnicu, te je podvržen kazni, određenoj od sudca.

Rim 4, 18. Š.: »On je protiv nade vjerovao u nadu.« Odgovara Vulg.: »qui contra spem in spem credidit.« Ali orig. imade ἐπ' ἐλπίδι in spe, protiv nade u nadi vjerovao. Prema tomu nadao se i vjerovao. Lagrange: »La Vg. in spem est à lire in spe. Dok nije postojala naravska nada, oslonio se Abraham na svrhunaravsku nadu. Držeći se izvornika imamo liepi oksimoron. Bardenhewer: »Der wieder Hoffnung voll Hoffnung daran glaubte.« Rösch: »Entgegen aller Hoffnung hat er gehofft und geglaubt.« Snój: »Proti upanju je upal in veroval.«

Rim 4, 17. Š.: »i zove ono, što nije, kao ono, što jest.« Vulg.: »ea quae non sunt tamquam ea quae sunt.« Točnije (accuratius) »ac si sint vel essent« kao da jest (Cornely). Lagrange: »et appelle choses que ne sont pas comme si elles etaient.«

Rim 5, 4. Š.: »da nevolja vodi k strpljivosti.« Točnije gradi ili stvara. ὑπομονή bolje uztrajnost, postojanost, constantia, nego strpljivost. Rösch: »Standhaftigkeit.« Apostol razumieva onu krepost, kojom čovjek za raznih muka i nevolja, koje ga lome, ali ne skrše, ostaje hrabar i postojan.

Rim 5, 4. Š.: »A strpljivost vodi iskustvu.« Δοκιμή nije izkustvo, nego prokušana krepost. Lagrange: »une vertu éprouvée.« Bardenhewer »Bewährung«. Jednako Rösch. Pavao naglašuje, da opravdani ostaje vjeran Bogu kraj svih kušnja.

Rim 6, 19. Š. je izpustio διὰ τ. ἀσθένειαν poradi slabosti.

Rim 7, 6. Š.: »a ne u starini slova.« Bilo bi skladnije, da je i u drugom dielu antiteze, kao što i u prvom preveo imenicu s pridjevom u starom ili zastarjelom slovu. Rösch: »nicht mehr in dem alten Buchstaben.« Lagrange: »et non d'après une lettre dessuète.«

Rim 7, 18. Š.: »učiniti dobro ne nalazim.« Vulg.: »non invenio«. *οὐχ εὑρίσκω* ne nalazim nije izpravna varijanta. Zato je treba staviti u zaporku ili izostaviti. Lagrange: »On devrait donc rayer invenio«. Bardenhewer: »Am Schlusse d. Verses wird *οὐ* zu lesen und nicht *εὑρίσκω*, während d. Vulgata von Haus aus non invenio hatte.«

Rim 7, 23. Š.: »koji se protivi zakonu uma mojega.« Vulg.: »repugnantem legi mentis meae.« Malo je slab prievod Vulgate. Lagrange: »et une traduction un peu faible de *ἀντιστρατευόμενον*. On préférerait militantera adversus legem.« Mi bismo predpostavili, koji se bori ili vojuje protiv zakona. Prema tomu prevodi: »J' aperçois une autre loi qui lutte.« Bardehewer: »Ich sehe zu Felde ziehen.«

Rim 8, 6. 7. Š.: »Jer mudrost tijela.« Vulg.: »Prudentia carnis«. Međutim *φρόνημα* nije mudrost, nego težnja ili nastojanje. Cornely: *φρόνημα* aptius latino *studium redditur, quam vocibus prudentia et sapientia*.« Lagrange: »Prudentia rend moins bien *φρόνημα* que *studium* ou *affection*. « Prema tomu i prevodi: »Les tendances de l' esprit — les tendances de la chair.« Rösch: »Das Trachten des Geistes — das Trachten des Fleisches.« Jednako Bardenhewer.

Rim 8, 7. Š.: »Jer mudrost tijela je neprijateljstvo Bogu.« Vulg. »inimica est Deo.« *Ἐχθρα εἰς Θεόν* bolje »inimicitia est in Deum« neprijateljstvo je protiv Boga. Bardenhewer: »Weil das Trachten des Fleisches Feindschaft gegen Gott ist.«

Rim 8, 18. Š.: »ništa prema slavi, koja će se objaviti na nama.« Vulg.: »quae revelabitur in nobis.« Orig.: »*πρόσ τ. μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς*«. *Μέλλειν* s inf. nema službe jednostavnoga futura, nego označuje, što se ima vječnom odlukom Božjom sigurno dogoditi. Prema tomu bolje »koja se ima objaviti na nama.« Lagrange: »qui doit être manifestée en nous.« Bardenhewer: »die an uns offenbar werden soll.« Jednako Rösch.

Rim 9, 12. Š.: »Veći će služiti manjemu.« Izpravnije: Stariji će služiti mlađemu. Lagrange: »L'aîné sera assujetti au plus jeune.« Rösch: Der Ältere wird dem Jüngeren dienstbar sein.« Snoj: »Starejši bo služil mlađšem«. Bauer: *ὁ μείζων* der Ältere. Ostraka II Rö 9, 12; *ἐλάσσων* = jünger Rö 9, 12. Zorell *μείζων* natu maior R 9, 12; *ἐλάσσων* minor aetate R 9, 12.

Rim 11, 36. Š.: »I u njemu je sve.« Vulg.: »Et in ipso sunt omnia.« Izvornik imade *εἰς αὐτόν*, za njega je sve. Apostol naglašuje, da je Bog causa finalis svemu.

Rim 13. 12—14. cfr. moje opazke u odgovoru fra Noli u »Katoličkom Listu« od 6. I. 1944.

Rim 15, 20. Š.: »I tako sam se trudio.« Bolje: »Tako je časno za mene.« Apostoli su podielili područje djelatnosti. Treba predpostaviti, da ne će Apostol bez velikoga razloga iz obzira prema velikom apostolskom dostojanstvu poći u po-

druče drugoga apostola (II Kor 10, 16). Cornely: »Sic autem in gloria duco.« Zorell *φιλοτιμέομαι* »sich eine Ehre daraus machen«, gall. son honneur ou son ambition à faire »honorati mihi duco«. Lagrange: »me faisant cependant un point d'honneur.«

Rim 16, 18. Š.: »i blagoslovima«. Vg. »per benedictiones«. *Εὐλογία* ne znači ovdje blagoslov, nego laskavi, sladki, prepredeni govor. Lagrange: »les paroles doucereuses.« Rösch: »Mit gleissnerisch schön klingenden Reden«. Bauer: »d. Schönrednererei.« Zorell: »in deteriore sensum *χρηστολογία καὶ εὐλ. dolosam adulationem significat*« R 16, 18.

II Kor 1, 18. Š.: »da nam je bio već dodijao život.« Vg.: »ita ut taederet nos etiam vivere.« Bolje: da smo mi već očajavali za život. Nije Pavlu dodijao život, nego je mislio, da je po naravskom redu smrt neizbježiva, ako ne bude izvanredne pomoći Božje. Cornely: »vel potius ut de vita ipsa desperaret.« Belser: »so dass wir sogar am Leben verzweifelten.«

II Kor 1, 11. Š.: »radi vas«. Kritički je bolja varijanta *ὑπὲρ ἡμῶν* za nas, koju imade i Vg.: »pro nobis«.

II Kor 5, 9. Š.: »ili odlazili ili ulazili.« Ne slaže se ni s Vg.: »sive absentes, sive praesentes«, ni s izvornikom. Već je Vg. slabije prevela liepu paronomasiju *εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες*. Zorell: *ἐνδημέω* in patria versor, domi sum, boravim u domovini, kod kuće sam; *ἐκδημέω* peregre absum (procul) absum, boravim u tuđini (daleko), odputujem, izbivam. Cornely: »sive inhabitantes sive exsultantes«, t. j. bili živi, bili mrtvi. Belser: »Mögen wir innerleiblich oder ausserleiblich sein.« Gutjahr: »Dass wir daheim im Leibe oder ausser demselben sind.« Rösch: »Mögen wir uns noch im irdischen Heim befinden oder es verlassen haben.« Prema tomu treba prevesti: ili stanujući (kod kuće) u tielu, ili boraveći izvan njega (odlazeći iz njega). Sasvim je krivo »ulazili«. Apostol ne govori ni o kakvom ulazku. Ne razumijem bilješke k ovom redku: »S tim se nipošto ne nieče korist, koju donose naše molitve za pokojne.« (Vidi: Zagoda, Sveto Pismo Novoga Zavjeta, Bilješke II Kor 6—9, 1925).

II Kor 5, 13. Š.: »Bilo da se odviše hvalimo.« Bolje: Bilo da ludujemo. Vulg.: »sive mente excedimus«. Belser: »Denn sei es, dass wir von Sinnen gekommen.« Jednako Gutjahr. Protivnici smatrali su Apostola ludim, prenapetim zbog njegove izvanredne revnosti.

II Kor 9, 10. Š.: »A koji daje sjeme sijaču, dat će i kruh za jelo i umnožit će sjeme vaše i dat će da uzrastu plodovi pravde vaše.« Tako razstavlja (interpungira) izreku Vg. i većina starih lat. tumača, a od Grka Teodoreť. Po toj interpunkciji imade subjekt jedan član, a predikat tri člana. Ostali Grci i većina modernih tumača interpungiraju tako, da subjekt i predikat ima dva člana, koji međusobno korespondiraju: »A koji daje sjeme sijaču i kruh za jelo, dat će i umnožit će sjeme vaše

i umnožit će plodove pravde vaše.« Ovom interpunkcijom skladnije se tumači Apostolova sentencija. Pavao se poziva na izkustvo. Bog daje poljodjelcu ne samo sjeme, nego i žetvu. Opravdano zaključuje, da će Bog milosrdnomu dati i spiritualno sjeme, duhovna dobra za dobročinstvo. Jednako će umnožiti sredstva za dobra djela i povećati blagoslov, koji prati milostinju. Belser: Der aber Samen dem Säenden darreicht und Brot zur Speise, wird darreichen und mehreren eueren Samen u. die Früchte eurer Gerechtigkeit wachsen lassen. Jednako interpungira Gutjahr i Rösch.

II Kor 12, 7. Š.: »dade mi se ostan u tijelo«. Vg.: »datus est mihi stimulus carnis meae«. Ali *σκόλοψ* nije stimulus, ostan, nego trn. Cornely: »omnem quidem rem acuminatam significat.« Bauer: »es wurde ein Splitter oder Dorn ins Fleisch gegeben.« Zorell: »spina carni infixata.« Crampon: »il m' a été mis une écharde dans ma chaire.«

Gal 1, 23. Š.: »na koju je nekoć napadao«. *πορθεῖν* znači pustošiti, razarati. Zorell: »everto, devasto, pessumdo.« Lagrange: »qui voulait alors détruire.« Gutjahr: verwüsten suchte. Rösch: vernichten suchte. Belser: ausrotten versuchte.

Gal 2, 6. Š.: »ništa me novo ne naučiše«. Bolje: ništa mi ne nametnuše, nađovariše ili naložiše, Bauer: *προσανατιθῆμι* in un. Liter. nur med. noch dazu auferlegen. Crampon: »me ne m' imposèrent rien de plus.« Lagrange tumači: »N'y voulurent pas ajouter le fardeau beaucoup plus lourd de la loi juive«. Nisu htjeli k tomu dodati mnogo teži teret zakona židovskoga. Rösch: »So haben d. Massgebenden mir nichts weiter auferlegt.«

Gal 3, 1. Š.: »kao da bi bio među vama propet.« Vg. »in vobis crucifixus«. *ἐν ὑμῖν* in vobis nije izpravna varijanta. Gutjahr: »ἐν ὑμῖν hat d. besten Zeugen (S A B C al.) gegen sich«. Zato treba staviti je u zaporku. Lagrange: »En tout cas la coupure de la Vg. Clem. praescriptus est. in vobis crucifixus est difficilement explicable, car le Christ n' pas été crucifié parmi les Galates.« U svakom slučaju je dodatak »in vobis crucifixus« teško razumljiv, jer Krist nije bio »zapet među Galaćanima.

Gal 3, 19. Š.: »Poradi prestupaka bio je postavljen.« Vg. »posita est«. Bolje: bio je dodan *προσετέθη*. Rösch: »dazugegeben«. Lagrange: »elle été ajoutée«.

Gal 5, 1. Š.: »K slobodi nas je vodio Krist«. Točnije: za slobodu nas je oslobodio. Lagrange: »Le Christ nous a rendus libre pour la liberté«. Crampon: »Le Christ nous a affranchit«. Rösch: »Für d. Freiheit hat uns befreit.« Jednako Gutjahr.

Gal 5, 24. Š.: »A koji su Kristovi.« Vg. »Qui autem sunt Christi«. Kritički izpravna var.: »A koji su Krista Isusa«.

Rösch: »Die Christus Jesus angehören.« Lagrange: »Or ceux qui sont au Christ Jésus.«

Ef 1, 22. Š.: »I njega dade za glavu nad svom Crkvom« odgovara Vg.: »Et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam«. Nije izpravno. Izvornik imade: *κεφαλήν ὑπὲρ πάντα τῆ ἐκκλησία* = caput super omnia Ecclesiae. I njega dade za najodličniju ili najsjajniju glavu Crkvi. Knabenbauer: »caput excellentissimum«. Rösch: »Ihn hat er der Kirche zum alles überragenden Haupt gegeben«. Huby: »Il l'a donné pour chef par dessus tout à l'Église.«

Ef 4, 16. Š.: »odmjerena svakome pojedinom udu«. Kritički je izpravna var. *μέρους* »svakome pojedinom u delu.« Huby: »chaque partie«. Knabenbauer: »a plurimis testibus legitur ἐνὸς ἐκάστου μέρους unius cuiusque partis.«

Ef 4, 24.: »u pravdi i svetosti istine«. *τῆς ἀληθείας* ima službu pridjeva »u istinitoj pravdi i svetosti.« Meinertz: »in wahrer Gerechtigkeit und Heiligkeit.« Jednako Rösch. Crampon: »dans une justice et une sainteté véritables.«

Ef 5, 17. Š.: »Gospodina našega«. Dodatka »našega« nema ni izvornik ni Vg. ni ostali prijevodi.

Ef 5, 18. Š.: »I ne opijajte se vinom, u kojem je raspuštenost.« Nije u vinu razpuštenost, nego u opijanju. Prema tomu treba prevesti: jer je u tome (t. j. u opijanju) raspuštenost. Rösch: »das führt zur Ausschweifung.« Crampon: »c'est la source de la débauche.« Huby: »car l'ivresse conduit à la débauche. S. Paul condamne l'abus, mais non l'usage.« Sv. Pavao osuđuje zloupotrebu, ali ne uporabu vina. Cfr. I Tim 5, 23.

Ef 6, 11. Š.: »proti zasjedama đavolskim«. Vg.: »adversus insidias diaboli.« Točnije: proti spletkama đavolskim. Rösch: »Ränke«. Huby: »manœuvres du diable.« Knabenbauer: »artes, fraudulentiae, quibus utitur pro sua malitia et astutia diabolus.«

Fil 3, 21. Š.: »tijelo poniznosti naše.« *σῶμα τ. ταπεινώσεω* nije ponizno, nego poniženo, neugledno, biedno, krhko tielo. Rösch: »unseren hinfälligen Leib.« Huby: »notre corps de misère.« Crampon: »notre corps si misérable«. I Kor 15, 43.

Kol 3, 5. Š.: »Mrtvite dakle udove svoje, koji su na zemlji.« *Τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τ. γῆς* točnije »zemaljske želje udova. Rösch: »So ertötet denn das irdische Gelüsten d. Glieder.« Meinertz: »So tötet, was an den Gliedern irdisch ist.« Huby: »Faits donc mourir les membres de l'homme terrestre.« Tumači: »ce qui en nous est terrestre et charnel« to, što je u nama zemaljsko i puteno.

Kol. 3, 9. Š.: »Svucite staroga čovjeka . . . i obucite novoga.« Mislim, da je izpravnije: »Jer ste svukli . . . i obukli.« Ima ih, koji prevode part. aor. *ἀπεκδυσάμενοι, ἐνδυσάμενοι* imperativom (Haupt, Meinertz). Pavao je, istina, dosta elastičan u upotrebi participa. Ali da je htio označiti razvoj ili napredak, bio bi upotriebio prezente, a ne aoriste. Tako sudi

Huby: »Si l'Apôtre avait voulu exprimer le développement et le progrès, il aurait employé des présents et non des aoristes.«
 Prema tomu prevodi: »püisque vous avez depouillés et revêtus.«
 Rösch: »Habt ihr doch ausgezogen . . . angezogen.«
 Snoj: »Kar ste slekli . . . in oblekli.«

I Sol 1, 3. Š.: »vašega djela vjere.« Točnije: vaše djelotvorne vjere. Vg. »operis fidei vestrae«. Knabenbauer: »potius vestri operis ex fide profecti.« Š.: »I truda i ljubavi.« Vg. et laboris et caritatis. Ali u izvorniku nema veznika i »καὶ τ. νόπου τ. ἀγάπης«. Knabenbauer: Perperam enim inseritur in Vulg. inter haec duo et particula«. Krivo je uvrstila Vulgata među ove dvie imenice česticu i. Prema tomu laboris caritatis znači požrtvovnu ljubav, koja se ne plaši napora i poteškoća. Knabenbauer: »labor cum molestia commixtus et fatigatione.«
 Rösch: »an euerem werktätigen Glauben . . . euerer opferwillige Liebe.«

Sol 1, 5. Š.: »i u punini mnogoj«. Vg. »in plenitudine multa.« Izvornik ἐν πληροφορία. Točnije »s velikim (podpunim) uvjerenjem«. Rösch: »mit voller Überzeugung.« Crampon: »d'une pleine persuasion.«

I Sol 4, 4. Š.: »Da svaki zna čuvati sud svoj u časti.« Vg.: »ut sciat unusquisque vas suum possidere.« Ali κτάομαι ne znači čuvati, nego steći, sebi pribaviti. Knabenbauer: κτᾶσθαι non est possidere sed acquirere, sibi comparare. Gutjahr: »dass ein jeder von euch wisse sein Gefäss sich zu eigen machen.«
 Rösch: »Ein jeder von euch wisse seine Gattin in Heiligkeit und Ehre zu besitzen.« Trebalo je u bilježki protumačiti, da σκευος vas znači ženu. I Petr 3, 7. Kako Š. nije protumačio σκευος vas, izgleda da sliedeći Crampona misli vlastito tielo: »et que chacun de vous sache garder son corps.«
 No dobro opaža Gutjahr, da niti kontekst niti značenje rieči σκευος i κτᾶσθαι ne dozvoljava da tumačimo o čuvanju vlastitoga tiela: »Die Beziehung auf die Bewahrung des eigenen Leibes ist nach dem Zusammenhange und nach der Bedeutung von σκευος und κτᾶσθαι abzuweisen.«

I Sol 4, 16. Š.: »na dani znak«. Crampon »au signal donné.« Ali ἐν κελεύσματι znači na zapovied. Vg.: »in iussu.« Rösch: »Wenn der Befehlsruf ergeht.«

I Sol 4, 17. Š.: »Onda ćemo mi biti zajedno s njime uzeti u oblake.« Točnije: na oblacima. Gutjahr: »werden wir in Wolken entrückt werden.« Apostol pomišlja oblake kao triumfalna kola (triumphalis currus).

II Sol 2, 2. Š.: »Kao da je već blizu dan Gospodnji.« Točnije: kao da stoji pred nama ὡς οὐ ἐνέσσημεν. Gutjahr: »als ob schon da sei . . . die Wiederkunft stehe unmittelbar«. Knabenbauer: »Statim esse appariturum Dominum.«

II Tim 2, 14. Š.: »Ovo napominji i posvjedoči.« Vg.: »Haec commune: testificans.« Točnije: Ovo napominji, zaklinji. δια-

μαρτυρόμαι invocare Deum cum sollemnitate et obsecratione, zazivati Boga svečano, sa zakletvom. *διαμαρτυρούμενος* treba spojiti, kako misli većina Grka, sa *μη λογομαχείν* a ne sa *ὑπομίμνησκε*. Odnosi se na one, koji drugčije uče, koji se ne drže zdrave (apostolske) nauke. Timotej sigurno nije spadao među takove.

II Tim 4, 5. Š.: »A ti budi razborit u svemu.« Kao što u I Sol 5, 6. 8. *νήφειν* znači triezan biti, tako i u ovom redku: A ti budi triezan. Protiv ljudi s neobuzdanom fantazijom neka Timotej sačuva triezan sud. Meinertz: »Du aber sei bei allem nüchtern.«

Fil 7. Š.: »Što su po tebi, brate, otkupljena srca svetih.« Čudim se, kako je mogao *ἀναπαύομαι* prevesti sa odkupiti. Točno: što si, brate, okriepio srca svetih. Crampon: »Parces que les coeurs ont été ranimés.« Rösch: »Weil durch dich Herzen der Heiligen erquickt sind.« Bauer: Pass. *ἀναπέπναιται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ* s. Geist ist erquickt worden; II Kor 7, 13: *τὰ σπλάγχνα ἀναπέπναιται* Phlm 7.

I Petr 1, 17. Š.: »Provodite vrijeme svojega življenja.« Točnije: »Provodite vrijeme svoga boravka u tuđini.« Crampon: »pendant le temps de votre séjour comme étrangers ici-bas.« Rösch: »solange ihr in der Fremde weilt.« Zemlja je boravak u progonstvu (exil), a nebo domovina (patria, Toma A.).

I Petr 4, 7. Š.: »Budni u molitvama.« Vulg.: »Et vigilate in orationibus.« Točnije prema *νήψατε εἰς προσευχάς* da uzognete moliti. Crampon: »Et sobres pour vaquer à la prière.« Bauer: »nüchtern zu Gebet sein.« Zorell: »sobrii estote, ut orare possitis.«

I Petr 4, 14. Š.: »Jer čast i slava i sila Božja.« Vg.: »quoniam quod est honoris, gloriae et virtutis Dei.« Kritički: *ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα* = jer Duh slave i Božji. Rösch: »Denn ruht der Geist der Herrlichkeit, der Geist Gottes.« Crampon: »Parce que l'Esprit de gloire (et de puissance) l'Esprit de Dieu repose sur vous.«

I Petr 4, 15. Š.: »koji teži za tuđim dobrom.« Vg.: »alienorum appetitor.« Crampon: »ou comme avide du bien d'autrui.« Ne slažu se prevodioci. Bauer: »Hehler, Spitzel, Denunziant, der sich in fremde Dinge einmischet.« Rösch: »Aufrührer.« Vjerojatno: koji se mieša u tuđe poslove.

Bilješke

U bilješkama ograničit ću se samo na neka mjesta.

U priči o dva sina Mt 21, 29—31 Š.: »Vulgata imade ove retke ovako.« Točnije: ne samo Vulgata, nego i mnogi drugi rukopisi. Vosté drži, da je forma autentična ove parabole u Vulgatinom prievodu: »Formam authenticam sensu nostro explicavimus, quam etiam exhibent antiquae versiones (inter

quas Vulgata latina) et plures editiones criticae modernae.« To mišljenje zastupaju i Lagrange, Zahn, Plummer. Tu formu uvrstio je u svoj prievod Joüon. U prilog je čitanju Vulg. i eksegetski razlog. Jer da se je prvi sin odmah odazvao otčevu pozivu, ne bi pozvao drugoga, da to djelo izvrši. (Vosté: *Parabola selectae Jesu Christi I.*) — Dakako da je smisao priče isti, prihvatimo li prvu ili drugu formu.

Dj. Ap. 23, 4. Š.: »I bio je Apostol slabih očiju«. Za to nemamo nikakovih dokaza.

I Kor 6, 3. Š.: »Anđelima, t. j. odbačenim anđelima.« Imade uglednih tumača, koji misle, da će Apostoli suditi svim anđelima, kao Toma, Cornel. a Lapide, Cornely i Tirinus: »Bonos quidem iudicio approbationis... malos vero iudicio reprobationis et condemnationis« (Gutjahr, *Die Briefe d. h. Paulus*).

Gal 2, 13. Š.: »Slično se je »pretvarao« i Pavao (isp. Dap. 21, 20 sl)«. Držim, da se Pavao pristavši da sudjeluje kod nazirejskog zavjeta nije slično pretvarao, nego se u Jerusalemu opravdano prilagodio, da ne povriedi osjećaje svojega naroda (cfr. I Kor 9, 19, 20).

II Kor 2, 5—11. Š.: »Apostol se je u jednoj poslanici, ali ne u našoj prvoj Korinćanima, potužio na jednu osobnu uvredu.« Kako vidimo, Šarić zastupa sentenciju, koja imade u novije vrijeme mnogo pristaša, da je Pavao, prije nego li je pisao ovu poslanicu, pohodio Korint. Tom zgodom ga je netko teško uvriedio. Zato piše poslanicu sa suzama (epistola intermedia). Ta je pisana prije naše druge poslanice. Ali tradicija ništa ne govori o toj poslanici. Sv. Otcí jednodušno drže, da se II Kor 2, 5—11 i 7—12 odnosi na rodoskvrnitelja spomenutoga u I Kor 5, (Belsér: »wie die Väter einstimmig befürworten.«). Zato i Höpfl-Gut, premda prihvaća sentenciju de epistola intermedia kao vjerojatniju, ipak upozoruje: »quamvis non pauci auctores cum traditione antiqua et argmentis haud spernendis et iter et epistulam intermediam negent et 2 Cor paulo post I Cor scriptam esse contendunt.« Premda ne malo autora nieče, pozivajući se na tradiciju i nadalje sa dokazima, koji se ne smiju prezreti, put (u Korint prije naše druge poslanice) i posrednu poslanicu i tvrde, da je druga pisana kratko vrijeme iza prve (Introductio specialis in Novum Testamentum. Roma 1938.).

Poslanica Kološanima. Š. karakterizira zabludu u Kolosi kao »neku vrstu židovske filozofije i anđeosku službu«. Točnije. Teže je opredieliti naučni sistem ovih lažnih učitelja. »Erat doctrina quae praeter elementa iudaica continebat initia gnosticis dualistici nomine altioris scientiae promulgati... Elementa syncretistica ex diversis systematibus religiosi quae sibi in Phrighia succedebant (Höpfl-Gut, o. c. III, 389). Bila je to nauka, koja je osim židovskih elemenata sadržavala početke dualističkog gnosticizma, proglašena u ime

dublje znanosti. — Nauka sinkretistička, sabrana iz raznih vjerskih sistema, koji su se u Frigiji izmjenjivali.

Iznenaduje, što. Šarić češće govori o »mozaičkom« zakonu Niemci prema duhu svojega jezika dobro kažu »das mosaische Gesetz«, n. pr. Rösch p. 405. Ali mislim, da Hrvati smiju zakon, koji je proglasio Mojsije, nazivati samo Mojsijevim zakonom.

Kako je Šarić u evanđeljima gotovo podpuno slijedio Röscha, prievod evanđelja dieli dobre i slabije strane Röschova prievoda. U poslanicama nije tako vjeran Röschu, napose u onim dielovima, gdje R. prevodi korektno po originalu. Bilo bi poželjno, da je Š. u brojnoj literaturi naveo i Röscha, pogotovo radi osebina Röschovih, koje je prihvatio. Mnogi će neupućeni čitajući Šarićev prievod i prisposobljavajući ga s drugim prievodima poradi divergencija misliti, da su to osebine Šarićeve, a zapravo su Röschove.

Drago mi je, da se ugledni prevodilac u poslanicama mnogo obzirao i na moj prievod.

U jednom broju »Vrhbosne«, koliko se sjećam, želi recenzent, da se Šarićev prievod prihvati kao hrvatska Vulgata. Iz svega, što sam do sada sine ira et studio iznio o Šarićevu prievodu, razabiremo, da je to odviše smjelo nabačena misao. Prije nekoliko godina upozorio je priznati rimski bibličista prof. Holzmeister navodeći neke novije njemačke prievode Sv. Pisma, da Njemačka još nema kraj svih dobrih prievoda svoje Vulgate. Neka se i dalje na tom polju radi i neprestano dotjeruje i usavršuje. Mislim, da i mi možemo biti čedniji.

Preuzvišenoga gosp. nadbiskupa Šarića ide hvala i priznanje za veliki trud, što ga je uložio i za posao, što ga je izveo te za duhovnu korist, koju njegov prievod pruža čitaocima. Ali nijedan prevodilac, kad bi i vrlo liepo preveo svete knjige, ne smije misliti, da je podpuno uspio. »Auch die beste Bibelübersetzung wird immer der Feile bedürfen«, kaže dobro prof. Škrinjar (Biblica 1942, fasc. 4.).

LITERATURA

Cornely, Cursus Scripturae Sacrae, Commentarius in Evangelium secundum Matthaeum, 1—2. — Knabenbauer, Commentarius in Evangelium secundum Marcum, Lucam, Johannem. — Lagrange, Évangile selon s. Matthieu; Évangile selon s. Marc; Évangile selon s. Luc; Évangile selon s. Jean. — Fillion, Évangile selon s. Luc. — Innitzer, Kurzgefasster Kommentar zum Evangelium des hl. Johannes. — Tillmann, Das Johannesevangelium. — Vosté, Parabolae selectae D. N. Jesu Christi (1—2). — Bardenhewer, Der Römerbrief. — Lagrange, Épitre aux Romains. — Cornely, Cursus Scripturae Sacrae, Epistola ad Romanos. — Isti, Epistola II ad Corinthios et ad Galatas. — Lagrange, Épitre aux Galates. — Belsler, Die Selbstvertheidigung d. heiligen Paulus im Galaterbriefe. (Biblische Studien). Isti, Der Zweite Korintherbrief. — Gutjahr, Die zwei Briefe an die Korinther. — Isti, Der Brief an die Galater. — Knabenbauer, CSS, Epistolae ad Ephesios, ad Philipenses et ad

Collosenses. — Isti, Epistolae ad Thessalonicenses, ad Timotheum, Titum et ad Philemonem. — Meinertz, Die Gefangenschaftsbriege des heiligen Paulus. — Meinertz, Die Pastoralbriege des heiligen Paulus. — Gutjahr, Der erste Brief an die Thessalonicher. — Isti, Der zweite Brief an die Thessalonicher. — Crampon, La sainte Bible. — Huby, Les épîtres de la captivité. — Joüon, L'évangile de N. S. Jesus Christ. — Snoj, Sveto Pismo Novega Zakona. — Rösch, Das Neue Testament. — Höpfl-Gut, Introductio specialis in Novum Testamentum. — Bauer, Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments. — Zorell, Novi Testamenti Lexicon Graecum. — Merk, Novum Testamentum graece et latine.

Zagreb, 20. lipnja 1944.

SUDJELOVANJE BRANITELJA ŽENITBENE SVEZE

kod proglašenja ženitbe nevaljanom u skraćenom postupku

Dr. Franjo Herman

Ženitba koja je nevaljana sklopljena poradi kakove ženitbene zapreke može se po sadanjem kanonskom postupovnom pravu proglasiti nevaljanom ili u redovitom postupku (vd. kk. 1960.—1989.) ili u izvanrednom skraćenom postupku (vd. kk. 1990.—1992.). Ovaj se skraćeni postupak može i smije primieniti samo onda, kada se radi o nevaljanosti ženitbe zbog ovih ženitbenih zapreka (mahom po svojoj prirodi j a v n i h): različnosti bogoštvlja, reda, svečanog zavjeta čistoće, ženitbene sveze, srodstva, tastbine ili duhovnog srodstva, i to samo u izuzetnim slučajevima, kada predleži sigurna i vjerovna dokaznica (certum et authenticum documentum) da je zapreka u času sklapanja ženitbe postojala i da od nje nije podieljen oprost. Zbog toga što se taj skraćeni postupak može primieniti samo onda, ako predleže potrebite izprave (dokaznice), nazvan je od kanonista d o k a z n i č k i m (dokumentnim) postupkom (processus documentalis).

Kanon 1990. propisuje, da i kod toga skraćenog postupka mora sudjelovati branitelj ženitbene sveze (»cum interventu tamen defensoris vinculi). Smisao ove odredbe: »cum interventu« nije sasvim jasan i kanonisti su se zato početka o njoj nejasno izražavali (n. pr. Cappello, De matrim., 4. ed. Romae 1939., 449.) J. Johnson, koji je o tom predmetu napisao monografij (De processibus matrimonialibus exceptis, Romae 1937.) tvrdio je, da se branitelj ženitbene sveze mora formalno pozvati zajedno sa strankama (»deinde procedendum est ad citationem partium et defensoris viculi« o. c. pag. 67), te da branitelj mora sastaviti upitne članke za stranke kao i u redovitom postupku (»defensor vinculi debet praeparare interrogatorium circa documenta vel pro testibus excutiendis« o. c. 68). No su tvrdnje u očitoj protivnosti s odredbom u istom kanonu 1990.: »praetermissis sollemnitatibus hucusque (t. j. u redovitom postupku) recensitis«. To može imati samo taj smisao, da u tom postupku nije potrebito nikakovo preslušavanje svjedoka niti se moraju izvršiti ostali postupovni propisi iz redovitog postupka, nego se moraju samo pozvati i saslušati stranke (ako pristupe), a isto tako saslušati i branitelja ženitbene sveze.